

Herthas Kunde-Bonde. Økologi konference 2011.

Jeg hedder Birthe Holt og har arbejdet med biodynamisk gartneri og landbrug siden 1982. Gennem årene har jeg været på gartneriet, hvor vi har solgt en gros, haft direkte salg, varetur, torvesalg, og også 7 år i et fællesskab, hvor 120 msk. kom og hentede 2 gange om ugen, hvad de havde brug for på et "marked" vi havde sat op. Samtidig solgte vi til helsekost forretninger. På et tidspunkt blev der priskrig på mine afgrøder; salat, bladgrønt og urter, og mit marked forsvandt. Heldigvis var der et lokalt CSA, Community Supported Agriculture, som havde en venteliste, og jeg havde et entusiastisk Kunde-Bonde-medlem, som gerne ville hjælpe mig med at starte et CSA op. Det gjorde jeg, og oplevede den styrke, der er i at have direkte kontakt til mine kunder, og hvor meget mere der kan opstå ud af den situation. F.eks advokaten, som starter sin dag kl. 6-7 i mit gartneri med frivilligt arbejde, før hun møder ind på sit kontor 1 time væk i Philadelphia, forskellige arbejdsdage, årstidsfester, løgfletnings dag, squashfest og meget mere.

Ideen i CSA, Kunde-Bonde, fællesskabsstøttede gårde, gårde der støtter fællesskabet, er at vi som mennesker alle har brug for mad. Hvis vi skal tage ansvar for det, skal vi hver især tage ansvar for 1 ha jord. Hvordan skal vores jord dyrkes? med kemi, forarmelse af naturen eller vil vi have mad, som smager godt og samtidig være med til at opbygge jorden for kommende generationer? Vi kan finde sammen med andre mennesker med samme ønsker, stykke vores ha. sammen og ansætte en landmand til at dyrke jorden. Vi kan også finde en landmand med jord og dække hans driftomkostninger for et år af gangen. Gammel gæld, store investeringer osv. må komme udefra fra fonde, gaver mm. Der er en masse penge, som cykler rundt om jorden og laver ravage i vores økonomiske systemer. Dem må vi bringe tilbage til jorden.

I Hertha var vi en kreds af mennesker, som frikøbte jorden for 15 år siden. Jeg har 1 ha. med blandede grøntsager og ca. 155 mennesker, som er medlem af vores Kunde-Bonde. Hver voksen betaler pt. 200 kr. pr. måned, (det er alt for lidt,) og kan så gå ned i gartneriet og høste, hvor der er røde flag. Det er røde flag, da der er svært at se et grønt flag.

En gang om året holder vi et møde, hvor vi ser tilbage på den forløbne sæson, hvor kunderne kan komme frem med deres oplevelser, meninger, ønsker mm. Og jeg kan fortælle dem om, hvad der skete, hvorfor var hokaidoen specielt flot i år, og spinaten gik alt for tidelig i stok mm. Ud over dette skriver jeg hver måned i vores lokale nyhedsbrev om, hvad der sker i gartneriet. Det er meget værdsat og besvarer mange spørgsmål.

På mødet laver vi også en plan for det kommende år. Kunderne kommer med deres ønsker, og jeg som står i det, fortælles om det er muligt, og om hvad det evt. vil koste. Meget arbejdskrævende afgrøder kræver f.eks. at andre grøntsager vælges fra.

I princippet tilmelder kunderne sig kun for et år af gangen. De dækker gartneriets driftsomkostninger, alle investeringer mm. kommer fra fonde eller vores beskyttede værksted.

Jeg kan ikke dyrke nok til hele sæsonen, så vores vintergrøntsager køber vi hovedsagelig fra Karl Henning Mikkelsen ved Brande, som dyrker biodynamiske grøntsager af samme kvalitet, som jeg kunne gøre. Det er et frugtbart samarbejde, hvor mine kunder får den kvalitet, som de er vænnet til, og Karl Henning får en fast afsætning.

For nogle år siden satte vi prisen på andele op for at kunne købe Demeter produkter direkte fra en avler. Det var billigere at købe gennem Solhjulet, men vi kan ikke altid få biodynamisk kvalitet, og den økologiske kvalitet er meget svingende. Jeg synes også det er meget frugtbart at lave dyrkningsaftaler med en avler, og derved være med til at han forbedrer sin kvalitet, da han får en kreds af forbrugere, som forventer en høj kvalitet.

Jeg ser Kunde-Bonde ideen, som en model, der kan være med til at give mennesker smagfulde grøntsager, opbygge jorden, give folk et forhold til jorden igen, specielt børn og en måde at danne meningsfulde fællesskaber til glæde for alle.

Jeg håber flere tager ideen op, og at der spirer en mangfoldighed af Kunde-Bonde modeller op over det ganske land. Det er sket i USA, hvor jeg har mødt ideen, og hvorfor ikke her?

Jeg vil gerne inspirere evt. grupper og anbefaler bogen; Morgendagens Landbrug .

